

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

HE 54/2022 vp Muutoksia oppivelvollisuuslakiin

Perustuslakivaliokunta
3.6.2022

Hallitusneuvos Piritta Sirvio

Esityksen tavoitteet

- Oppivelvollisuuden laajentuminen ja uusi oppivelvollisuuslaki tulivat voimaan 1.8.2021
- Tavoitteena selkeyttää oppivelvollisuuslain säännöksiä toimeenpanossa havaittujen kehittämistarpeiden perusteella
 - jokaiselle oppivelvolliselle tarkoituksenmukainen koulutusmuoto ja opiskelupaikka oppivelvollisuuden suorittamiseksi
 - tuetaan oppivelvollisuuden suorittamismahdollisuuksia, koulutuspolun jatkuvuutta ja toisen asteen tutkinnon suorittamista
- Muutokset voimaan 1.8.2022

Keskeiset oppivelvollisuuden suorittamista tukevat muutokset

- 17 vuotta täyttäneillä mahdollisuus jatkaa oppivelvollisuuden suorittamista lasten perusopetuksessa
- Nopeutetaan opiskelupaikan osoittamista vaativaan erityiseen tukeen oikeutetuille opiskelijoille
- Laajennetaan oikeutta oppivelvollisuuslain mukaisiin majoitus- ja matkakorvauksiin
- Laajennetaan oppivelvollisuuslain mukaisessa ohjaus- ja valvontavastuussa olevan asuinkunnan tiedonsaantioikeuksia

17-vuotiaiden oppivelvollisten asema

- Tällä hetkellä 17 vuotta täyttäneet eivät voi jatkaa oppivelvollisuuden suorittamista ns. lasten perusopetuksessa, sillä oppivelvollisuuslaki ei tunnista tätä oppivelvollisuuden suoritusmuotona (oppivelvollisuuslain lähtökohtana siirtyminen aikuisten perusopetukseen)
- Kunnilla ei ole perusopetuksen järjestämisvelvollisuutta tälle kohderyhmälle, mutta kunnat ovat kuitenkin ennen oppivelvollisuuden laajentamista mahdollistaneet tietyissä tilanteissa lasten perusopetuksessa jatkamisen
- Ehdotetun muutoksen myötä palattaisiin ennen oppivelvollisuuden laajentamista vallinneeseen oikeustilaan
 - kunnilla ei järjestämisvelvollisuutta, oppivelvollisella ei subjektiivista oikeutta

Majoitus- ja matkakorvaukset

- Nykyinen säännös (19 §): Oppivelvollinen on oikeutettu majoituskorvaukseen (*samoin matkakorvaukseen*), jos matka oppivelvollisen kodista lähimpään sellaiseen lukioon tai monialaiseen ammatilliseen oppilaitokseen, jossa on mahdollisuus saada opetusta oppivelvollisen perusopetuslain 10 §:ssä tarkoitetun opetuskielen mukaisesti suomen tai ruotsin kielellä, on yli 100 kilometriä.
- Laajennetaan oppivelvollisen opiskelijan oikeutta majoitus- ja matkakorvaukseen, jos päivittäinen matka-aika nopeinta matkustustapaa käyttäen yli 3 tuntia (vaikka alle 100 km)
 - koskee käytännössä saaristoalueita

Opiskelupaikan osoittaminen

- Voimassa olevan sääntelyn mukaan oppivelvolliselle osoitetaan opiskelupaikka kahden kuukauden kuluttua asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuun alkamisesta
 - määräaika osoittautunut tarpeettoman pitkäksi silloin, jos oppivelvollinen on jäänyt ilman opiskelupaikkaa hakeutumisestaan huolimatta
- Esityksen mukaan vaativan erityisen tuen opiskelijalle (vaikeimmin vammaiset opiskelijat) opiskelupaikka voitaisiin osoittaa oppivelvollisen/huoltajan suostumuksella jo ennen 2 kk määräajan päättymistä
- Lisättäisiin koulutuksen järjestäjää velvoittava säännös, jonka mukaan tulee mahdollistaa opintojen aloittaminen mahdollisimman pian opiskelupaikan osoittamisen jälkeen

Parannetaan tiedonsaantia siirtymävaiheissa

- Perusopetuksen erityisen tuen päätöksen käyttäminen erityisen tuen tarpeen arvioinnin pohjana, kun oppivelvollinen aloittaa ammatillisen koulutuksen tai tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen
 - säädetään erityisen tuen päätöksen toimitusvelvollisuudesta (ei välttämättömyysedellytystä)
- Asuinkunnan laajempi tiedonsaantioikeus, kun ohjaus- ja valvontavastuu siirtyy asuinkunnalle
 - aiemmalta opetuksen tai koulutuksen järjestäjältä välttämättömät tiedot ohjaus- ja valvontavastuun toteuttamiseksi ja opiskelupaikan osoittamiseksi
 - vastaava tiedonsaantioikeus myös opiskelijahuoltotyöhön osallistuvilta (esim. muihin tarkoituksenmukaisiin palveluihin ohjaamiseksi)

Keskeistä perustuslain ja ihmisoikeuksien kannalta

- Erityisesti merkitystä perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuuden ja 16 §:n sivistyksellisten oikeuksien kannalta
- Varmistaa perustuslain mukaista oikeutta maksuttomaan oppivelvollisuuskoulutukseen
- Lasten oikeuksien toteutuminen ja lapsen edun huomioon ottaminen
- Vammaisten henkilöiden oikeus koulutukseen

Henkilötietojen suoja

- Käytettäisiin kansallista liikkumavaraa henkilötietojen käsittelyn sääntelyssä (oppivelvollisuuslaki 23 §)
 - tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1. kohdan c alakohdan tarkoittama käsittelyperuste: käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen noudattamiseksi
 - erityistä tukea koskevat tiedot tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoja
- Välttämättömyysedellytys 23 §:n 3 ja 4 momentti
 - asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuun toteuttaminen ja opiskelupaikan osoittaminen
- Tietty yksilöity tieto (erityisen tuen päätös) 23 §:n 5 momentti
 - tiedonantaja, tiedonsaaja, luovutettava tieto ja luovutustilanne säädettäisiin säännöksessä tarkkarajaisesti ja täsmällisesti

Oppivelvollisuuslain soveltamisalan rajaaminen

- PL 16 §:n 1 momentin mukaan oppivelvollisuudesta säädetään lailla
- Voimassa olevan sääntelyn mukaan oppivelvollisia ovat Suomessa vakinaisesti asuvat lapset
 - vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan lapsi katsotaan vakinaisesti asuvaksi, jos hänellä on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta
 - myös opiskelutarkoituksessa Suomessa oleskelevat voivat tietyin edellytyksin saada kotikunnan
- Esityksellä rajattaisiin oppivelvollisuuslain soveltamisalaa siten, että opiskelutarkoituksessa Suomessa oleskelevat eivät kuuluisi lain soveltamisalan piiriin, vaikka heillä olisi kotikunta

Oppivelvollisuuslain soveltamisalan rajaaminen

- Selkeytettäisiin opiskelijan ja hänen huoltajansa oikeusasemaa
 - henkilöt hakeutuvat Suomeen vapaaehtoisesti suorittamaan toisen asteen opintoja
 - ei ole perusteltua, että opiskelutarkoituksessa Suomeen tullut henkilö tulisi oppivelvollisuuslain soveltamisalan piiriin
 - huoltajalla oppivelvollisuuden suorittamisen valvontavastuu ja sanktiouhka valvonnan laiminlyönnistä
- Opiskelutarkoituksessa Suomeen tulevia kohdeltaisiin yhdenvertaisesti siitä riippumatta, ovatko he hakenneet (tai saaneet) kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa
- Oppivelvollisuuslain soveltamisalan ulkopuolelle rajaaminen rajaa myös maksuttomien oppimateriaalien ulkopuolelle

Kiitos!